

Oksana Mazur

*Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Ukraine history
Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnytsky,
Cherkasy, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6867-6750>
e-mail: ksuha8875@ukr.net*

Bibliographic Description of the Article: Mazur, O. (2023) Activity of Cherkasy Bioresources Research Station of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine and the Contribution of Its Scientists to the Breeding of Native Breeds of Dairy Cattle. *Ukrainskyi Selianyn. [Ukrainian peasant]*, 29, 130-136. (In Ukrainian). doi: 10.31651/2413-8142-2023-29-Mazur

ACTIVITY OF CHERKASY BIORESOURCES RESEARCH STATION OF NATIONAL ACADEMY OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE AND THE CONTRIBUTION OF ITS SCIENTISTS TO THE BREEDING OF NATIVE BREEDS OF DAIRY CATTLE

Abstract. Purpose. To study the history of the development of the Cherkasy Research Station of Biological Resources of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, to find out the role of its scientists in the creation of domestic dairy cattle breeds.

Scientific novelty of the publication is determined by the introduction of unpublished archival materials of the Cherkasy Research Station of Biological Resources into the scientific circulation and in the comprehensive coverage of the role of the station's scientists in the scientific support of dairy cattle breeding in the Cherkasy region in the early 2000s.

Conclusions. The station has a 94-year development history: from a laboratory for studying the condition and number of hunting animals in the Ukrainian SSR in 1929 to an experimental station of bioresources of the Institute of Animal Breeding and Genetics of the National Academy of Sciences of Ukraine since 2011, and directly subordinated to the National Academy of Sciences of Ukraine since 2014.

Since 2011, the station has become a regional center for scientific support of the livestock industry in Cherkasy region, whose scientists develop comprehensive methods for increasing productivity in dairy farming, pig and sheep breeding. The station's scientists played a decisive role in continuing the dairy cattle breeding process in Ukraine in the early 2000s and improving the newly created Ukrainian red and black-spotted dairy breeds and types of dairy cattle: in 2012-2014, the head of the station, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Agrarian Sciences, Mykhailo Bashchenko; Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Leontii Khmelnytskyi; Candidate of Agricultural Sciences, Senior Researcher of the station, Ivan Tyshchenko.

Today, the research station provides the following areas of scientific activity in dairy cattle breeding: improvement of selection and breeding work in breeding and creation of new highly productive breeds and types of farm animals; scientific support for breeding based on modern achievements in population genetics, immunogenetics, cytogenetics, biology of reproduction of automated information systems using modern methods of breeding records and genetic evaluation of animals.

Key words: Cherkasy Experimental Station of Biological Resources, selection and breeding work, dairy cow breeds, scientists.

Оксана Мазур

*кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6867-6750>
e-mail: ksuha8875@ukr.net*

Бібліографічний опис статті: Мазур О. Діяльність Черкаської дослідної станції біоресурсів НААН України та внесок її науковців у селекцію вітчизняних порід молочної худоби. *Український селянин*. 2023. Вип. 29. С. 130-136. doi: 10.31651/2413-8142-2023-29-Mazur

ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЕРКАСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ БІОРЕСУРСІВ НААН УКРАЇНИ ТА ВНЕСОК ЇЇ НАУКОВЦІВ У СЕЛЕКЦІЮ ВІТЧИЗНЯНИХ ПОРІД МОЛОЧНОЇ ХУДОБИ

Анотація. Мета: дослідити історію розвитку Черкаської дослідної станції біоресурсів НААН України, з'ясувати роль її науковців у селекції вітчизняних порід молочної худоби.

Наукова новизна публікації визначається введенням в науковий обіг неопублікованих архівних матеріалів Черкаської дослідної станції біоресурсів та в комплексному висвітленні ролі вчених станцій в науковому забезпеченні ведення племінної справи в молочному скотарстві Черкаської області на початку 2000-х рр.

Висновки. Станція нараховує 94-річну історію розвитку: від лабораторії з вивчення стану та чисельності мисливських тварин в УРСР у 1929 р. до дослідної станції біоресурсів Інституту розведення і генетики тварин НААН України з 2011 р. та з безпосереднім підпорядкуванням з 2014 р. НААН України.

З 2011 р. станція стає регіональним Центром наукового забезпечення галузі тваринництва Черкаської області, вчені якого розробляють комплексні методи підвищення продуктивності в молочному скотарстві, свинарстві та вівчарстві. Визначальну роль у продовженні селекційного процесу в молочному скотарстві України на початку 2000-х рр. та удосконаленні новостворених українських червоно- та чорно-рябої молочних порід і типів молочної худоби відіграли науковці станції: в 2012-2014 рр. директор станції, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН М. І. Баценко; доктор сільськогосподарських наук, професор Л. М. Хмельничий; кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник станції І. В. Тищенко.

У сучасних умовах дослідна станція забезпечує такі напрями наукової діяльності в селекції молочного скотарства: удосконалення селекційно-плеємної роботи в розведенні та створенні нових високопродуктивних порід і типів сільськогосподарських тварин; наукове забезпечення ведення плеємної справи на основі сучасних досягнень популяційної генетики, імуногенетики, цитогенетики, біології відтворення автоматизованих інформаційних систем за використання сучасних методів ведення плеємного обліку та генетичної оцінки тварин.

Ключові слова: Черкаська дослідна станція біоресурсів, селекційно-плеємна робота, молочні породи корів, науковці.

Постановка проблеми. Як свідчить історичний досвід, проблема продовольчої безпеки завжди була і залишається одним із ключових завдань успішного розвитку економіки будь-якої країни. Особливо гостро на сучасному етапі розвитку продовольчого комплексу України постає проблема зменшення рівня виробництва продуктів молочного скотарства та скорочення поголів'я худоби в господарствах усіх категорій. Якщо в 1990 р. в Україні у господарствах усіх категорій вироблялося 24,5 млн. т молока на рік, то в 2020 р. – 9,26 млн. т. У Черкаській області ці показники відповідно такі: 1990 р. – 1009,7; 2020 р. – 460,5 тис. т¹. Якщо в 1991 р. в Україні поголів'я великої рогатої худоби у господарствах усіх категорій становило 24623 тис. голів, то в 2021 р. – 2874 тис. голів. У Черкаській області ці показники такі: 1990 р. – 958,5; 2021 р. – 137,1 тис. голів². Згідно з рекомендаціями МОЗ України річна норма споживання молочної продукції людиною становить 274 л на рік. І, якщо розрахувати цю норму на 38 млн. осіб населення України, то стає очевидним значний дефіцит виробництва молока.

Особливо прикро, що зазначені негативні тенденції характерні й для Черкаської області, котра з 1981 р. була однією з базових у плеємній службі України та у розробці та реалізації методів удосконалення молочних порід худоби шляхом створення високопродуктивних масивів і стад нових типів тварин на основі досягнень генетики і селекції шляхом використання генофонду кращих світових спеціалізованих молочних порід. Результатом масштабної селекційної діяль-

ності було формування на початку 1990-х років на Черкащині достатньо великого масиву голштинізованого поголів'я молочної худоби з потенціалом продуктивності понад 6 тисяч кілограмів молока за лактацію.

Осередком, на базі якого від початку другого десятиліття 2000-х рр. активно продовжилася породотворча справа в молочному скотарстві Черкащини стала Черкаська дослідна станція біоресурсів Інституту розведення і генетики тварин НААН України, котра з 2011 р. є регіональним Центром наукового забезпечення галузі тваринництва Черкаської області, співробітники якого здійснюють розробку та науковий супровід інноваційних та пілотних проектів розвитку агроформувань; трансфер інноваційних технологій в галузі тваринництва.

Селекційно-плеємна справа має вирішальне значення у виробництві продуктів молочного скотарства, оскільки забезпечує отримання таких тварин, а в кінцевому результаті й такої продукції, і в такій її кількості, які задовольняють потреби споживача. Успішність сучасного аграрного виробництва, як правило, визначають не застарілі промислові виробництва, а розвиток сучасних інноваційних наукомістких технологій. Тому так важливо і актуально усвідомлювати масштаби здобутків вітчизняних науковців у плеємній справі в другій половині 1980-х – на початку 2000-х років, а також розуміти сучасні державні програми підтримки молочного скотарства та його селекційно-плеємної справи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ролі науковців Черкаської дослідної станції біоресурсів НААН України у

¹ Тваринництво України 2020 : Статистичний збірник / Держ. служба статистики України. Київ, 2021. С. 131.

² Тваринництво України 2020 : Статистичний збірник / Держ. служба статистики України. Київ, 2021. С. 26.

створенні вітчизняних порід молочної худоби не було темою окремого дослідження, однак, побіжно розглянуто в окремому виданні: «Башенко Михайло Іванович: Віхи життя та наукова спадщина»³ та в бібліографічному покажчику наукових праць Л. М. Хмельничого⁴.

Мета. На основі архівних та оприлюднених джерел дослідити історію становлення та розвитку Черкаської дослідної станції біоресурсів НААН України, з'ясувати роль її науковців у створенні вітчизняних порід молочної худоби.

Виклад основного матеріалу. Черкаська дослідна станція біоресурсів НААН України має цікаву 94-річну історію. Станцію було створено у 1929 р. у м. Харкові за ініціативою Українського товариства мисливців як лабораторію з вивчення стану та чисельності мисливських тварин в УРСР. У 1930 р. лабораторія перейшла у підпорядкування зовнішньоекономічного об'єднання «Союзпушнина», яке за часів СРСР було монополістом із експорту хутра. Завданням лабораторії було дослідження можливості акліматизації нових для хутрового промислу видів звірів – американської норки, нутрії, ондатри, а також безперервно моніторилася мисливська фауна в республіці⁵.

Подальші функції лабораторії були пов'язані з вивченням і реалізацією завдання заготівлі нетипової для регіону хутрової сировини для потреб легкої промисловості, зокрема, освоювали промисел крота, ондатри, водяних шурів. У 1935 р. лабораторія з м. Харкова переїздить до с. Заворичі Броварського району Київської області. З 1937 р. лабораторія змінює підпорядкування – стає підлеглою «Всесоюзной конторы по заготовкам животного сырья и продуктов животноводства»⁶.

Під окупацією в роки німецько-радянської війни лабораторія не працювала. Відновила свою діяльність відразу після звільнення українських земель в 1943 р. як Українське

відділення Всесоюзного науково-дослідного інституту мисливствознавства та хутрового звірівництва (ВНДІМЗ), займаючись відновленням потужностей господарств, науковим забезпеченням галузі хутрового звірівництва та веденням мисливського господарства в Україні⁷.

У 1974 р. установа була переведена до м. Черкаси. Подальша діяльність відділення пов'язана з науковою розробкою елементів технології утримання та розведення нутрій, особлива увага приділялась питанням селекції, годівлі та ветеринарного захисту хижих хутрових звірів (норок, лисиць, песців), надавалася методична та консультативна допомога сусіднім республікам – Литві, Латвії, Білорусі. З розпадом СРСР у 1991 р. Українське відділення ВНДІМЗ втрачає зв'язки з головною установою і переходить до складу Інституту тваринництва УААН під назвою Черкаська дослідна станція звірівництва та мисливствознавства Інституту тваринництва УААН⁸.

З 2004 р. дослідна станція підпорядковується Черкаському інституту агропромислового виробництва УААН, який було створено в 1998 р. і до складу якого, окрім станції, ще входили 5 наукових відділів, 2 лабораторії, 3 сектори. До експериментальної мережі Інституту, де проводилися доопрацювання наукових розробок, вирощувалося елітне насіння сільськогосподарських культур та племінний молодняк великої рогатої худоби та свиней входило 3 дослідні господарства. Це було науково-виробниче об'єднання, провідна наукова установа Національної академії аграрних наук України, яка займалася фундаментальними дослідженнями проблем землеробства, рослинництва, тваринництва та розробкою практичних заходів наукового забезпечення розвитку АПК⁹.

У складі інституту АПВ УААН співробітники дослідної станції, окрім наукового забезпечення звірівництва, починають займатися розробкою проектів регіональних

3 Башенко Михайло Іванович: Віхи життя та наукова спадщина / ЧДСБ НААН; уклад.: О. М. Гавриш, А. В. Невесенко, С. А. Орел. Черкаси, 2023. 254 с.

4 Хмельничий Леонтій Михайлович : бібліограф. покажчик наук. праць за 1977-2016 рр. / уклад. : Л. Д. Петрова ; наук. ред. В. В. Вечорка. Суми, 2016. 99 с.

5 Историческая справка за 1954 год. *Архів ЧДСБ НААН України (Архів Черкаської дослідної станції біоресурсів НААН України)*. Оп.1. Спр. 228. Арк. 1.

6 Отчет о производственно-экономической оценке дохода охотничьих угодий УССР за 1933-1948 года. *Архів ЧДСБ НААН України*. Оп.1. Спр. 134. Арк. 1.

7 Информация по стационарному учету пушных зверей по лесным районам УССР за 1950 г. *Архів ЧДСБ НААН України*. Оп. 1. Спр. 163. Арк. 7.

8 Черкаська дослідна станція біоресурсів / НААН України [б. а., б. м., б. в.], 2015. С. 2.

9 Черкаський інститут агропромислового виробництва / НААН України [б. а., б. м., б. в., б. р.] С. 2.

програм формування національної схеми екомережі: визначають території, що мають особливу цінність, та види, що потребують охорони; оцінюють основні екологічні загрози територіям та об'єктам природно-заповідного фонду залежно від виду господарської діяльності; визначають оптимальне співвідношення площ природних та господарських угідь з метою збереження саморегуляції та самовідновлення біорізноманіття в умовах Середнього Придніпров'я та забезпечення формування екомережі¹⁰.

Нового вектору та імпульсу діяльності станції дала зміна її статусу в 2011 р., коли вона стала Черкаською дослідною станцією біоресурсів Інституту розведення і генетики тварин НААН, а з січня 2014 р. підпорядковується безпосередньо Національній академії аграрних наук України. Від тоді, окрім питань наукового забезпечення кролівництва та хутрового звірівництва, науковці дослідної станції розробляють комплексні методи підвищення продуктивності в молочному скотарстві, свинарстві та вівчарстві¹¹.

У сучасних умовах Черкаська дослідна станція біоресурсів здійснює діяльність за такими напрямками: наукове забезпечення підгалузей кролівництва, хутрового звірівництва, скотарства, свинарства; дослідження біологічних можливостей та генетичного потенціалу в технології розведення сільськогосподарських тварин; удосконалення селекційно-племінної роботи в розведенні та створенні нових високопродуктивних порід і типів сільськогосподарських тварин; розробка, апробація і впровадження оптимізованих програм великомасштабної селекції сільськогосподарських тварин, наукове забезпечення ведення племінної справи на основі сучасних досягнень популяційної генетики, імуногенетики, цитогенетики, біології відтворення автоматизованих інформаційних систем за використання сучасних методів ведення племінного обліку та генетичної оцінки тварин; розробка і впровадження нових організаційних форм ведення племінної роботи, годівлі, утримання в молочному, м'ясному скотарстві, свинарстві; розробка і впровадження ресурсозберігаючих технологій одержання екологічно чистої продукції в кролівництві, звірівництві, скотарстві, свинарстві; вивчення впливу антропогенних змін навколишньо-

го природного середовища на умови існування та динаміку популяції флори та фауни ландшафтів Середнього Подніпров'я; розроблення проектів кадастрів та проведення моніторингу в природно-географічних зонах і господарських регіонах України.

В останні десятиліття керівниками Черкаської дослідної станції біоресурсів були: 1980–1998 рр. – П. І. Левченко, кандидат ветеринарних наук; 1998–2001 рр. – В. В. Казнадзей, кандидат сільськогосподарських наук; 2001–2004 рр. – М. Н. Євтушевський, кандидат сільськогосподарських наук; 2004–2012 рр. – О. Ф. Гончар, кандидат сільськогосподарських наук; 2012–2014 рр. – М. І. Башенко, доктор сільськогосподарських наук, професор, заслужений працівник сільськогосподарства України, академік НААН; 2014 р. – дотепер – О. В. Бойко, кандидат сільськогосподарських наук¹².

Безумовно поворотним моментом в історії станції став 2011 р., коли вона кардинально змінює свій статус та підпорядкування. У 2012 р. керівником станції стає Михайло Іванович Башенко, на котрому в попередні два десятиліття замикалося керівництво та координація роботи усього комплексу наукової й виробничої діяльності з поліпшення племінної роботи у Черкаській області, котрий завзято продовжив свою справу на теренах станції, згуртувавши навколо себе таких талановитих науковців, як Леонтій Михайлович Хмельничий (доктор сільськогосподарських наук, професор, в 1996–2006 рр. – завідувач лабораторії молочної і м'ясної худоби та завідувач відділу селекції сільськогосподарських тварин Черкаського інституту АПВ УААН) та Іван Васильович Тищенко (кандидат сільськогосподарських наук, заступник директора Черкаського інституту АПВ УААН з наукової роботи, старший науковий співробітник Черкаської станції біоресурсів).

М. І. Башенко – видатний представник вітчизняної аграрної науки. Свою трудову діяльність розпочав у 1971 р. на посаді старшого, а згодом головного зоотехніка Черкаського облплемтвариноб'єднання. У 1981 – 1987 рр. був його начальником. У 1992 р. в Українському науково-дослідному інституті тваринництва захистив кандидатську дисертацію «Совершенствование молочного

¹⁰ Статут Черкаської дослідної станції звірівництва та мисливствознавства. Дата реєстрації : 26.10.2004. *Архів ЧДСБ НААН України*. С.4

¹¹ Постанова бюро президії НААН від 17.09.2014, протокол № 9. *Архів ЧДСБ НААН України*. С. 3

¹² Черкаська дослідна станція біоресурсів / НААН України [б. а., б. м., б. в.], 2021. С. 1-2.

скота Черкаської області с використанням генофонда голштинської породи». У 1993 – 1998 рр. очолював Черкаський філіал Інституту розведення і генетики тварин, а за сумісництвом був генеральним директором та головою правління Черкаського науково-виробничого об'єднання «Прогрес». У 1996 р. указом Президента України за вагомих внесок в удосконалення існуючих та виведення нових порід сільськогосподарських тварин, плідну наукову діяльність Михайлу Івановичу присвоєно почесне звання Заслуженого працівника сільського господарства України.

У 1998 – 1999 рр. М. І. Башенко працював заступником голови Черкаської облдержадміністрації з питань АПК. В 1999 р. його обрано членом-кореспондентом УААН за спеціальністю «Розведення та селекція тварин». У 1999 р. – захистив в Інституті розведення і генетики тварин докторську дисертацію «Регіональна система селекції в скотарстві».

У 1998 – 2011 рр. Михайло Іванович очолював Черкаський інститут агропромислового виробництва НААН. У 2002 р. його обрано дійсним членом (академіком) УААН за спеціальністю: «Розведення та селекція тварин» та присвоєно вчене звання професора за спеціальністю: «Екологія». У 2006 р. нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня.

У 2011 – 2012 рр. М. І. Башенко – директор Інституту розведення і генетики тварин НААН. У 2012 – 2014 рр. – директор Черкаської дослідної станції біоресурсів НААН. У 2014 – 2018 рр. – віце-президент та перший віце-президент НААН України¹³.

Все своє трудове професійне життя М. І. Башенко опікувався племінною базою молочного скотарства Черкащини. Завдяки його зусиллям Черкаську область на початку 1980-х рр. було визнано однією з базових для розробки та реалізації методів удосконалення молочних порід із використанням генофонду голштинської породи. Він особисто здійснив

поїздки до Канади, Німеччини та Угорщини з метою відбору та закупівлі 300 голів плідників голштинської породи для проведення покращення вітчизняного генофонду на основі складного відтворного схрещування з поліпшувальними породами зарубіжної селекції¹⁴.

Успіх не забарився. У 1993 р. як селекційне досягнення було затверджено першу українську червоно-рябу молочну породу великої рогатої худоби, а в її складі найпродуктивніший – черкаський заводський тип; у 1995 р. – українську чорно-рябу молочну і в її структурі – центрально-східний заводський тип, співавтором яких є М. І. Башенко. Генетично зумовлена продуктивність корів обох порід та їх структурних формувань відповідає рівню європейських стандартів і становить не менше 7000 кг молока на рік жирністю понад 3,9%¹⁵.

М. І. Башенко є фундатором теорії та методології удосконалення симентальської та української червоно-рябої молочної породи шляхом створення високопродуктивних масивів і стад нових типів тварин із використанням генофонду голштинської породи; співавтором основних положень регіональної системи селекції великої рогатої худоби, співавтором національної системи ідентифікації тварин великої рогатої худоби в Україні, двох порід, трьох типів та трьох ліній молочної худоби¹⁶.

Пліч-о-пліч з М. І. Башенком на базі Черкаського інституту АПВ УААН справою породотворення молочних порід корів займалися Л. М. Хмельничий, котрий очолював відділ селекції сільськогосподарських тварин і лабораторію молочної і м'ясної худоби та І. В. Тищенко, котрий був заступником директора з наукової роботи. Про їхню тісну науково-виробничу співпрацю свідчить значна кількість наукових статей, написаних у співавторстві^{17, 18, 19, 20}.

13 Башенко Михайло Іванович: Віхи життя та наукова спадщина / ЧДСБ НААН; уклад.: О. М. Гавриш, А. В. Невесенко, С. А. Орел. Черкаси, 2023. С. 13-14.

14 Башенко М.І. Віч-на-віч з епохою // Башенко Михайло Іванович: Віхи життя та наукова спадщина / ЧДСБ НААН; уклад.: О. М. Гавриш, А. В. Невесенко, С. А. Орел. Черкаси, 2023. С. 44.

15 Башенко Михайло Іванович: Віхи життя та наукова спадщина / ЧДСБ НААН; уклад.: О. М. Гавриш, А. В. Невесенко, С. А. Орел. Черкаси, 2023. С. 4.

16 Там само. С. 1

17 Башенко М. І., Хмельничий Л. М. Нова методика лінійної оцінки екстер'єру молочної худоби. *Розведення і генетика тварин*. 1999. Вип. 31-32. С. 14-16;

18 Башенко М. І., Тищенко І. В. Сучасні методи ведення селекційної роботи у молочному скотарстві Черкаського регіону. *Розведення і генетика тварин*. 2005. Вип. 39. С. 3-11;

19 Башенко М. І., Хмельничий Л. М. Тривалість господарського використання корів української червоно-рябої молочної породи. *Розведення і генетика тварин*. 2003. Вип. 37. С. 22-26.

20 Башенко М. І., Тищенко І. В. Оптимізація лінійної структури черкаського заводського типу української червоно-рябої молочної породи. *Розведення і генетика тварин*. 2005. Вип. 38. С. 119-128.

Відділ селекції сільськогосподарських тварин під керівництвом Л. М. Хмельничого розробив і впровадив системи селекції бугаїв-плідників; оцінку та добір тварин бажаного типу за показниками молочної продуктивності та екстер'єрним типом, що забезпечують рівень продуктивності понад 6 тис. кг за повновікову лактацію; розробку перспективних селекційних програм по створенню високопродуктивних стад з розведення молочної худоби з продуктивністю 6-7 тис. кг молока на корову; здійснював селекційну роботу з новоствореними типами молочної худоби, спрямовану на їх консолідацію, типізацію та нарощування генетичного потенціалу з надоями до 7-8 тис. кг молока²¹.

Свою співпрацю вчені продовжили вже на теренах Черкаської дослідної станції біоресурсів. За період керівництва М. І. Башенка науковцями станції було розроблено систему підбору бугаїв-поліпшувачів для селекційного стада корів українських червоно- та чорно-рябої молочних порід та для нарощування генетичного потенціалу симентальської м'ясної породи; модель ферми молочної худоби з енергоощадною технологією виробництва молока; спосіб контролю за процесом росту та розвитку молодняку телиць української червоно-рябої молочної породи; модель ферми-репродуктора симентальської м'ясної худоби на 200 корів із використанням ресурсозберігаючої технології виробництва²².

Перебуваючи на посаді першого віце-президента НААН України М. І. Башенко як найбільш складне питання наукового забезпечення АПК України розглядав відновлення галузі тваринництва. Вважав, що галузевим науковим установам необхідно зосередити зусилля на зростанні генетичного потенціалу та подальшому розвитку племінної бази основних породних груп сільськогосподарських тварин, а започаткована Академією робота зі створення регіональних центрів племінних ресурсів має набути системного характеру й охопити всю країну. На думку вченого, сьогодні при визначенні стратегічних завдань соціального та економічного розвитку держави та її продовольчої безпеки пріоритетними мають стати вдоско-

налення племінних ресурсів та нарощування виробництва харчових продуктів тваринного походження. Справою першочергової важливості він вважає розроблення державних стандартів на виробництво продукції тваринництва, які б відповідали міжнародному рівню.

Висновки. Черкаська дослідна станція біоресурсів має 94-річну історію розвитку: від лабораторії з вивчення стану та чисельності мисливських тварин в УРСР у 1929 р. до дослідної станції біоресурсів Інституту розведення і генетики тварин НААН України з 2011 р. та з безпосереднім підпорядкуванням з 2014 р. НААН України.

У 2011 р. станція стає регіональним Центром наукового забезпечення галузі тваринництва Черкаської області, вчені якого розробляють комплексні методи підвищення продуктивності в молочному скотарстві, свинарстві та вівчарстві, з акцентом на селекційно-племінному факторі. Визначальну роль у продовженні селекційного процесу у молочному скотарстві України на початку 2000-х рр. та удосконаленні новостворених українських червоно- та чорно-рябої молочних порід і типів молочної худоби відіграли науковці станції: в 2012-2014 рр. директор станції, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН М. І. Башенко; доктор сільськогосподарських наук, професор, Л. М. Хмельничий; кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник станції І. В. Тищенко.

У сучасних умовах дослідна станція забезпечує такі напрями наукової діяльності в селекції молочного скотарства: удосконалення селекційно-племінної роботи в розведенні та створенні нових високопродуктивних порід і типів сільськогосподарських тварин; наукове забезпечення ведення племінної справи на основі сучасних досягнень популяційної генетики, імуногенетики, цитогенетики, біології відтворення автоматизованих інформаційних систем за використання сучасних методів ведення племінного обліку та генетичної оцінки тварин.

21 Черкаський інститут агропромислового виробництва / НААН України [б. а., б. м., б. в., б. р.] С. 17-18.

22 Башенко Михайло Іванович: Віхи життя та наукова спадщина / ЧДСБ НААН; уклад.: О. М. Гавриш, А. В. Невесенко, С. А. Орел. Черкаси, 2023. С. 8.

References:

1. Tvarynnytstvo Ukrainy 2020 : Statystychnyi zbirnyk [Animal husbandry of Ukraine 2020 : Statistical collection] (2021) / Derzh. sluzhba statystyky Ukrainy. Kyiv. [in Ukrainian].
2. Bashchenko Mykhailo Ivanovych: Vikhy zhyttia ta naukova spadshchyna [Mykhailo Ivanovich Bashchenko: Milestones of life and scientific heritage]. (2023) / ChDSB NAAN; uklad.: O. M. Havrysh, A. V. Nevesenko, S. A. Orel. Cherkasy. [in Ukrainian].
3. Khmelnychy Leontii Mykhailovych : bibliohraf. pokazhchyk nauk. prats za 1977-2016 rr. [Khmelnichy Leontiy Mykhailovych: bibliograph. index of scientific works for 1977-2016] (2016) / uklad. : L. D. Petrova ; nauk. red. V. V. Vechorka. Sumy. [in Ukrainian].
4. Istoricheskaya spravka za 1954 god. [Historical reference for 1954.]. Arkhiv ChDSB NAAN Ukrainy (Arkhiv Cherkaskoi doslidnoi stantsii bioresursiv NAAN Ukrainy). Op.1. Ref. 228. [in Russian].
5. Otchet o proizvodstvenno-ekonomicheskoi otsenke dokhoda okhotnichikh ugodii USSR za 1933-1948 goda. [Report on the production and economic assessment of the income of the hunting grounds of the Ukrainian SSR for 1933-1948.]. Arkhiv ChDSB NAAN Ukrainy. Op. 1. Ref. 134. [in Russian].
6. Informatsiya po statsionarnomu uchetu pushnykh zveri po lesnim raionam USSR za 1950 g.. [Information on the stationary registration of fur-bearing animals in the forest regions of the Ukrainian SSR for 1950.]. Arkhiv ChDSB NAAN Ukrainy. Op. 1. Ref. 163. [in Russian].
7. Cherkaska doslidna stantsiia bioresursiv [Cherkasy Research Station of Bioresources] (2015) / NAAN Ukrainy [b. a., b. m., b. v.]. [in Ukrainian].
8. Cherkaskyi instytut ahropromyslovoho vyrobnytstva [Cherkasy Institute of Agricultural Production]. NAAN Ukrainy [b. a., b. m., b. v., b. r.]. [in Ukrainian].
9. Statut Cherkaskoi doslidnoi stantsii zvirivnytstva ta myslivstvoznavstva. Data reiestratsii : 26.10.2004. [Charter of the Cherkasy Research Station of Animal Husbandry and Hunting. Date of registration: 26.10.2004.] Arkhiv ChDSB NAAN Ukrainy. [in Ukrainian].
10. Postanova biuro prezydii NAAN vid 17.09.2014, protokol № 9. [Resolution of the Bureau of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine dated September 17, 2014, protocol No. 9.]. Arkhiv ChDSB NAAN Ukrainy. [in Ukrainian].
11. Bashchenko, M. (2023). Vich-na-vich z epokhoiu [Face to face with the era] // Bashchenko Mykhailo Ivanovych: Vikhy zhyttia ta naukova spadshchyna [Mykhailo Ivanovich Bashchenko: Milestones of life and scientific heritage] / ChDSB NAAN; uklad.: O. M. Havrysh, A. V. Nevesenko, S. A. Orel. Cherkasy, S. 25-58. [in Ukrainian].
12. Bashchenko, M., Khmelnychy, L. (1999). Nova metodyka liniinoi otsinky ekster'ieru molochnoi khudoby [A new method of linear evaluation of the exterior of dairy cattle]. *Rozvedennia i henetyka tvaryn : zb. nauk. pr. [Breeding and genetics of animals: collection of scientific papers] . NAAN Ukrainy, In-t rozvedennia i henetyky tvaryn. Kyiv : Ahrarna nauka, 31-32, 14-16. [in Ukrainian].*
13. Bashchenko, M. & Tyshchenko, I. (2005). Suchasni metody vedennia selektsiinoi roboty u molochnomu skotarstvi Cherkaskoho rehionu [Modern methods of selection work in dairy cattle breeding of the Cherkasy region]. *Rozvedennia i henetyka tvaryn : zb. nauk. pr. [Breeding and genetics of animals: collection of scientific papers]. NAAN Ukrainy, In-t rozvedennia i henetyky tvaryn. Kyiv : Ahrarna nauka, 39, 3-11. [in Ukrainian].*
14. Bashchenko, M. & Khmelnychy, L. (2003). Tryvalist hospodarskoho vykorystannia koriv ukraïnskoi chervono-riaboi molochnoi porody [Duration of economic use of cows of the Ukrainian red-spotted dairy breed]. *Rozvedennia i henetyka tvaryn : zb. nauk. pr. [Breeding and genetics of animals: collection of scientific papers]. NAAN Ukrainy, In-t rozvedennia i henetyky tvaryn. Kyiv : Ahrarna nauka, 37, 22-26. [in Ukrainian].*
15. Bashchenko, M., Tyshchenko, I. (2005). Optyimizatsiia liniinoi struktury cherkaskoho zavodskoho typu ukraïnskoi chervono-riaboi molochnoi porody [Optimization of the linear structure of the Cherkasy plant type of the Ukrainian red-spotted dairy breed]. *Rozvedennia i henetyka tvaryn : zb. nauk. pr. [Breeding and genetics of animals: collection of scientific papers]. NAAN Ukrainy, In-t rozvedennia i henetyky tvaryn. Kyiv : Ahrarna nauka, 38, 119-128. [in Ukrainian].*

Надійшла до редакції / Received: 18.04.2023

Схвалено до друку / Accepted: 23.05.2023